DETAIL IN ARCHITECTUUR

Glas en kunststof

Woonhuis Ouderkerk aan de Amstel

Tuinhuis Rotterdam

Wachtruimte Rotterdam

Petanquecentrum Den Haag

Badmeesterpost Arnhem

oktober 2003

ten Hagen & Stam bv

De ontwerpopgave - verdubbeling van het oppervlak zonder het karakter van het kleine dijkhuis in Ouderkerk aan de Amstel aan te tasten - lijkt haast onmogelijk. Architecte Heike Löhmann loste het ontwerpprobleem op door rondom het huis een kraag van glas aan te brengen die de voorgevel en het puntdak vrijlaat. Om zo min mogelijk 'gewicht' aan het volume van de uitbreiding te geven zijn de dak- en kozijnranden gedisciplineerd weggedetailleerd. De draagconstructie is zorgvuldig opgenomen in het gevelontwerp.

IN DETAIL

Woonhuis Ouderkerk aan de Amstel

GEDISCIPLINEERD DETAIL

Het oorspronkelijke dijkhuisje, gebouwd in 1930 op het erf van de naastgelegen boerderij, was bedoeld als zelfstandige woning voor de bejaarde ouders van de boer. Vanaf de dijk gezien is de voorgevel van het huisje met zijn hoge puntdak het volmaakte archetype van een huis op een kindertekening. De huidige bewoners, destijds verliefd geworden op het knusse uiterlijk van het huisje en de idyllische ligging aan de Bullewijk, waren vastbesloten deze plek nooit meer te verlaten. Zelfs niet toen het wonen in het piepkleine huis vanwege gezinsuitbreiding ongemakkelijk werd. Voor twee personen biedt het huisje nog wel voldoende woonruimte, maar met de ruimtebehoefte van een modern gezin is het al snel te krap. Slopen en nieuwbouw was voor de opdrachtgevers geen optie, waardoor uitbreiding van het huis als enige mogelijkheid overbleef. De ontwerpopgave die aan architecte Heike Löhmann werd toevertrouwd was allerminst eenvoudig: een substantiële uitbreiding van het woonoppervlak zonder het karakter van het huis aan te tasten. Immers, hoe voeg je een substantieel volume toe aan een volmaakte vorm? Löhmann koos voor een sobere, transparante uitbreiding die de straatgevel als vorm zoveel mogelijk respecteert en het puntdak rondom accentueert, waardoor het karakter van het oude huis als geheel behouden blijft.

De glazen uitbreiding is als een kraag om het bestaande woonhuis heen gebouwd. De dichte geveldelen zijn van zogeheten Crepiglas: ondoorzichtig glas met een gestructureerd oppervlak.

Het souterrain van de uitbreiding ligt enigszins terug ten opzichte van de begane grond, zodat die lijkt te 'zweven'. Op de beide hoeken van de benedenverdieping bevinden zich geen penanten, maar ramen.

De moderne mens

De uitbreiding omsluit het dijkhuis als een kraag van glas. Aan de voor- en zijgevel koos Löhmann voor een aansluiting in het vlak van de oorspronkelijke gevel. Door het dak van de uitbreiding onder de oude dakgoot aan te sluiten, blijven de contouren van het puntdak ongewijzigd. Vanzelfsprekend is de plattegrond van de begane grond sterk gewijzigd, hoewel de oude indeling nog afleesbaar is. De gangzone die oorspronkelijk aan de zijgevel lag, vormt nu het hart van de nieuwe plattegrond. Aan weerszijden van de gangzone bevinden zich woonvertrekken van gelijke afmetingen. De maatvoering van het oude huis keert hiermee terug in het nieuwe deel. In het nieuwe deel is de keuken annex eetkamer gerealiseerd, waardoor de andere zijde van de gangzone nu geheel beschikbaar is als woonruimte. De woonruimte en keuken zijn bovendien door de uitbreiding met elkaar verbonden aan de achterzijde van het huis. In de gangzone is de oude houten trap naar de kapverdieping

Löhmann's Architecture, Urban + Industrial Design te Amsterdam kreeg drie jaar geleden de opdracht het idyllisch gelegen dijkhuisje aan de Bullewijk in Ouderkerk aan de Amstel uit te breiden. De uitbreiding omvatte een vergroting van bijna honderd procent van het bestaande oppervlak. Het kleinschalige karakter van het huisje in typische jaren dertig stijl moest daarbij zo min mogelijk worden aangetast.

De badkamer in het souterrain is volledig afgewerkt met tegels. De vormtegels zijn van Peter van der Jagt, Arnout Visser en Erik Jan Kwakkel.

gehandhaafd. Een nieuwe stalen trap leidt omlaag naar het souterrain. Het huis beschikte weliswaar oorspronkelijk al over een souterrain, maar de hoogte ervan was niet berekend op de lengte van de moderne mens. Door het bestaande souterrain te verlagen (60 cm) en deels onder de uitbreiding door te trekken heeft Löhmann veel extra ruimte gecreëerd. Het souterrain biedt nu plaats aan de ouderslaapkamer, kinderkamers, badkamer en de wasruimte.

Ladders van staal

Voor de verlaging van het souterrain is het geheel voorzien van een waterdichte betonkuip en heeft het bestaande huis tegelijkertijd een nieuwe fundering gekregen. De souterraingevel ligt terug ten opzichte van de glasgevels, zodat de uitbreiding lijkt te 'zweven' boven een sokkel van steen. Het buitenspouwblad van de souterraingevel bestaat uit strak verlijmd metselwerk van donker getinte bakstenen. De glasgevel is van buitenaf gezien geheel in één vlak gedetailleerd en bestaat uit structureel verlijmde transparante glasplaten.Voor de vloer- en dakrand is ondoorzichtig glas met een gestructureerd oppervlak toegepast. Ook het deel van de westgevel waarachter zich de keuken bevindt, is uitgevoerd in dit type glas. Van binnenuit gezien is de glasgevel zo transparant mogelijk gemaakt door het glas zonder kozijnranden van plafond tot vloer te spannen. Open hoeken zorgen voor een wijds zicht op de omgeving. De draagconstructie van het dak bestaat uit stalen 'ladders', waarin klepramen zonder

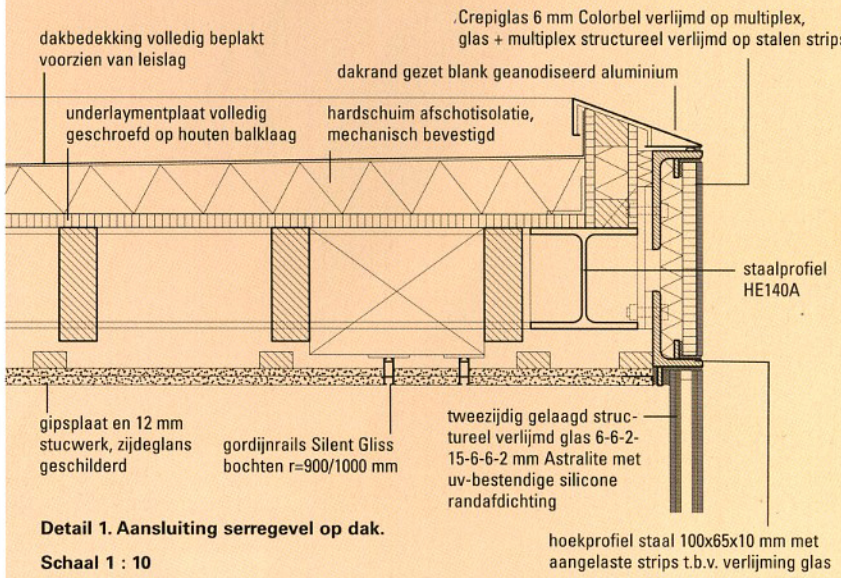

Detail 1. Aansluiting serregevel op dak.

Schaal 1 : 10

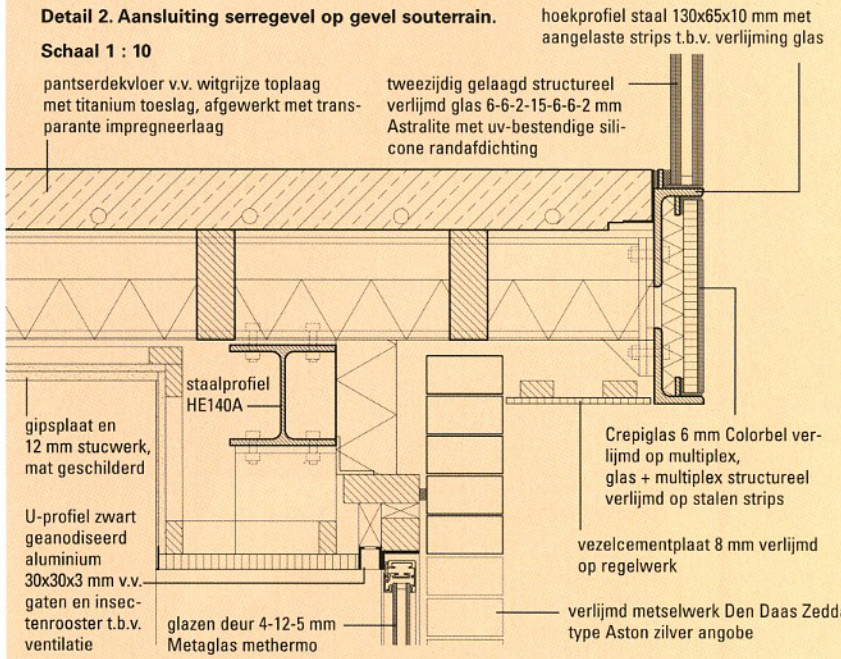

Detail 2. Aansluiting serregevel op gevel souterrain.

Schaal 1 : 10

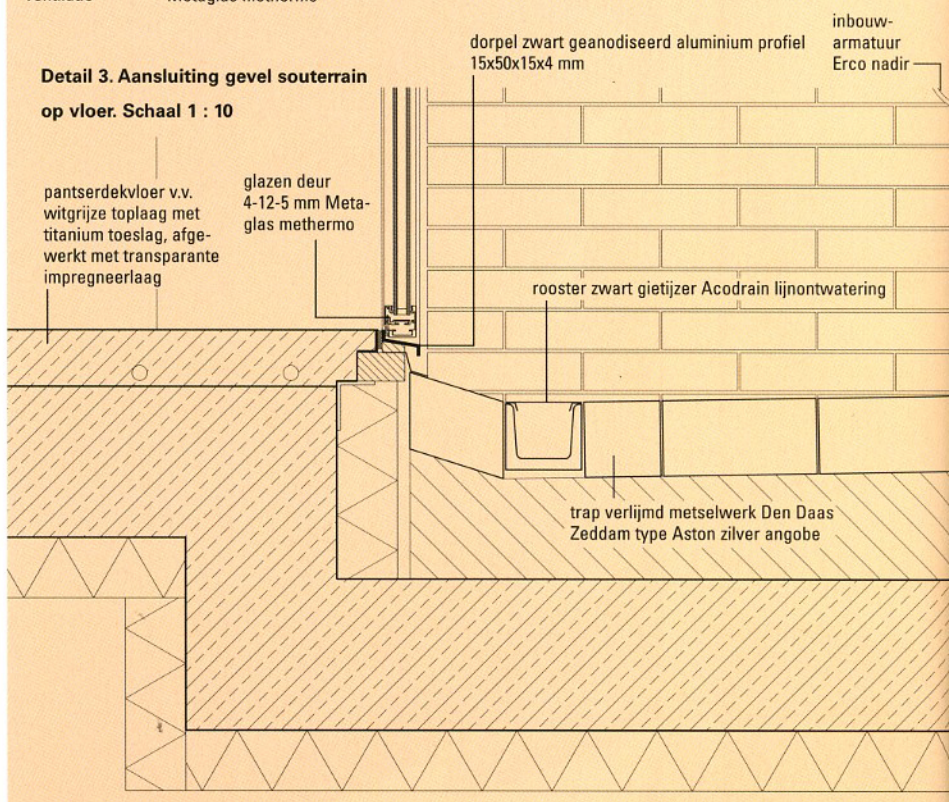

Detail 3. Aansluiting gevel souterrain op vloer. Schaal 1 : 10

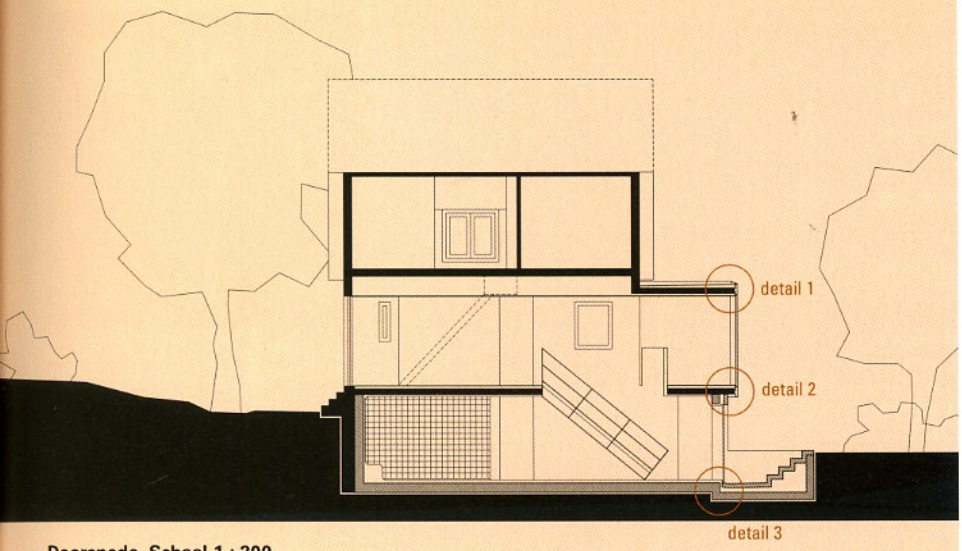

Doorsnede. Schaal 1 : 200

Plattegrond begane grond. Schaal 1 : 200

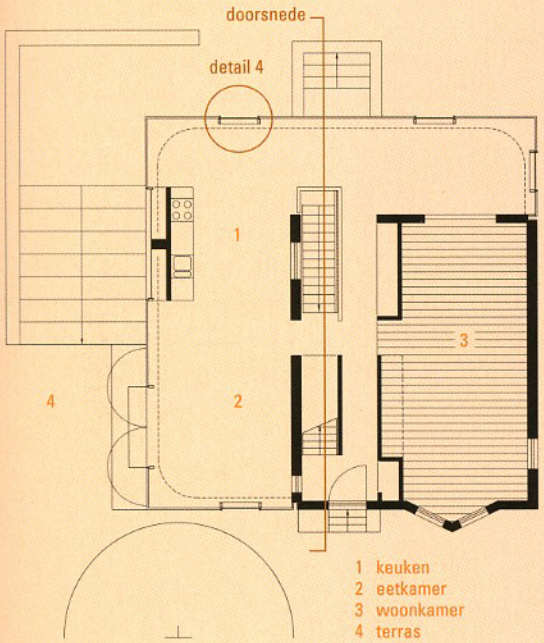

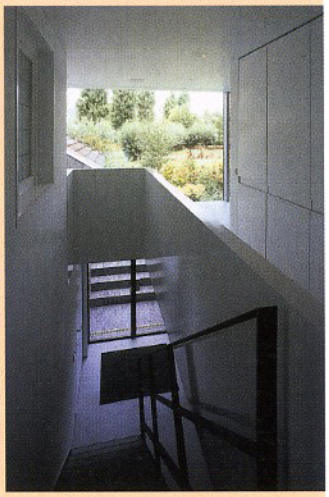

De nieuwe trap naar het souterrain bevindt zich achter de oude trap naar de eerste verdieping. In de gang vormt alleen een glas-in-lood raam een indicatie van het feit dat je je hier in het bestaande woonhuis bevindt.

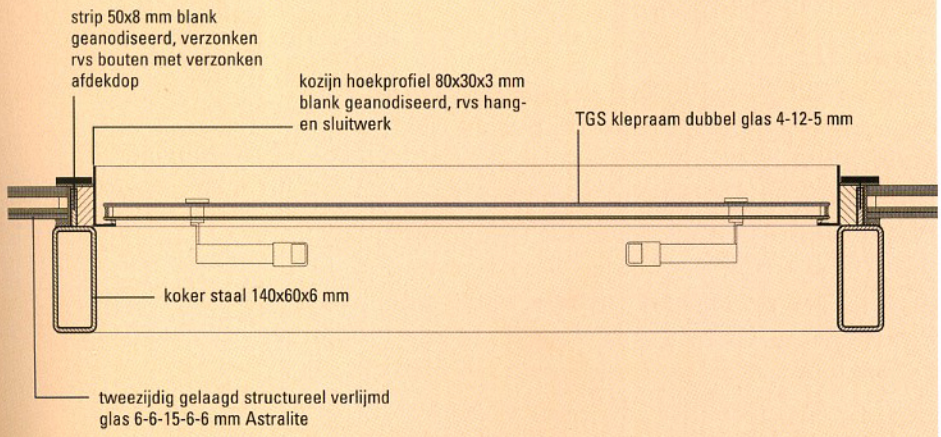

Detail 4. Horizontale doorsnede klepraam in 'ladder'.

Schaal 1 : 10

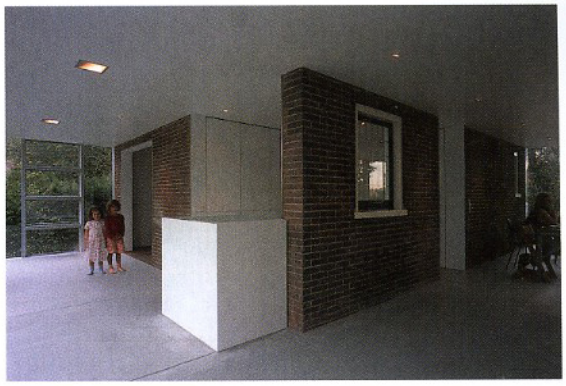

De contouren van het bestaande woonhuis zijn ook na de verbouwing nog duidelijk zichtbaar, doordat de voormalige buitenmuren van baksteen onafgewerkt zijn gebleven.

kader zijn geplaatst. Door de ladders als kozijnen te benutten ontstaat een slimme verweving van het constructieve- en het esthetische ontwerp.

Gordijnpakket

In het hele ontwerp valt de zorgvuldige en gedisciplineerde detaillering op. Zo zijn er op verschillende plaatsen staal- en aluminium profielen toegepast om strakke aansluitingen te realiseren. De betonvloer is tegen zo'n profiel gestort om rafelranden te voorkomen. Om de dakrand zo dun mogelijk te laten lijken is de daktrim schuin naar achteren gebogen waardoor voor het oog een scherpe rand ontstaat. De aansluiting van het oude op het nieuwe deel is geraffineerd ontworpen als een verticale snede in de vorm van een terug liggende open goot. Ook het interieur wordt gekenmerkt door raffinement en strakke details. Achter de keukenwand is ruimte gecreëerd voor het wegwerken van leidingen en voor twee kasten waarin het dikke gordijnpakket kan verdwijnen, dat de glasgevel desgewenst rondom afsluit.
De badkamer is letterlijk rondom betegeld met witte tegels. Om de ronde hoeken te realiseren zijn speciale handgemaakte tegels toegepast. In het badkamermeubel hebben de ophangtegels uit de vormtegelserie een bijzondere functie gekregen. Op de laatjes omgekeerd aangebracht, functioneert de ronding perfect als handgreep.

Ideale schoenen

Het geheel overziend rijst de vraag of een verdubbeling van het oppervlak eigenlijk wel kan zonder het bestaande gebouw geweld aan te doen. Ook al cijfert de uitbreiding zich zoveel mogelijk weg, hij domineert onvermijdelijk het beeld en verstoort daarmee het kleinschalige karakter van het dijkhuisje. Zoals architect Maaskant eens verzuchtte: "Deze opgave lijkt op de ideale schoenen van mijn vrouw: klein van buiten en groot van binnen… die bestaan niet." Ondanks deze contradictie in de opdracht heeft Löhmann de ontwerpopgave op een respectvolle en zorgvuldige manier opgelost. ■

*door **Ine ter Borch**, Archispecials.com, Amsterdam*
*foto's **Jannes Linders**, Rotterdam*
project- en productgegevens op pagina 50